

Lehetsz-e próféta saját hazádban?

Egy alapító-szervező-vezető közösségfejlesztő szerepben

Kustár Blanka

120 órás közösségfejlesztő képzés

Közösségfejlesztők Egyesülete

2018. május.

Az Anyahajó Anyaközpont az én “anya-közösségem”, ez az a hely, ahol elkezdtem közösséget építeni, közösségben dolgozni és gondolkodni. Kezdetben egy voltam a néhány kezdeményező közül, aztán rövid idő alatt az események fő koordinátora, a csapat motivátora lettem, majd egyesületi elnök, és pár év alatt valódi vezetővé váltam. Most hol közösségfejlesztőként, hol közösségi vezetőként, hol egyszerű közösségi munkásként dolgozom itt.

Arra keresem a választ, hogy saját közösségemben hogyan tudtam a külső fejlesztő és a belső közösségi munkás szerepeiben megfelelni, hogyan kezeltem ezt a kettőséget, hol és miért tevődtek át a hangsúlyok egyikről a másikra.

Mikor szorul háttérbe a közösségfejlesztő szerep és melyek azok az helyzetek, amikor próféta lehet az ember a maga hazájában?

Kiindulópontom a közösségfejlesztő definíciója: *“Közösségfejlesztőnek a kívülről érkező segítő, az átmeneti beavatkozót hívjuk, aki kívülállásával ellenpontozza a helyi viszonyokat, s a hozzá való rendelődés (önbemutató) arra készíti a közösséget, hogy kívülről lássa és elemezze önmagát, s ezáltal, kilépve a szűk keretkből, más nagyságrendben gondolkodjon önmagáról, valamint tervezzen és cselekedjen.”¹* Végiggondolva a mögöttem álló majdnem 5 évet, arra jutottam, hogy annak ellenére, hogy a meghatározás értelmében nem vagyok közösségfejlesztő az Anyahajóban, már a kezdetektől közösségfejlesztői szemlélettel működtem, és - ugyan változó intenzitással és hangsúllyal - közösségfejlesztői szerepekben közösségfejlesztői feladatokat is elláttam.

¹ Vercseg 2011

Írásomban visszatekintek a múltba és nagy vonalakban vázolom az Anyahajó Anyaközpont fejlődését. Igyekszem felidézni a folyamatokat és hozzájuk rendelni akkori feladataimat és szerepeimet. A közösségfejlesztői szerepre vonatkozó szakirodalom modelljeit összevetem saját élményeimmel. A szöveg tagolásával is próbálom érzékeltetni a szempontváltásokat: az objektív történetleírás alkotja a fő szöveget, a szubjektív, önreflektáló részek a behúzott bekezdésekben találhatók.

Közelebbről megvizsgálom a jelenkori helyzetet is. Ehhez 2018. márciusától május végéig a szervezetben végzett munkámról készített feljegyzéseimet használom. Dokumentáltam a fejlesztő folyamatokat, amikben részt vettem, táblázatot vezettem az egyes tevékenységeimről és a rájuk fordított időről, rögzítettem saját reflexióimat, mert fontos lett számomra, hogy objektíven rálássak, mivel mennyit foglalkozom és miért.

Három szerepkör-elnevezést használok: amikor közösségfejlesztőről beszélek, akkor a fenti meghatározás szerinti, a kívülről beavatkozó segítőre gondolok, amikor pedig közösségi munkást, közösségi vezetőt emlegetek, a közösség tagjaként, belső emberként működő önkéntesre.

Kezdetben

A József Attila-lakótelepi anyaközpont szervezése 2013 második felében indult, amikor az addig a helyi Írisz Családi Kör programjain és az ott zajló önkéntes munka során találkoztató anyák újabb igényeket kezdtek megfogalmazni. Az akkor született fiammal én is rendszeres látogatója voltam a programoknak és nagyon hamar aktív szervező szerepet is vállaltam.

A korábbiakhoz képest más közösségi alkalmakra, más munkamódszerekre, több találkozási lehetőségre vágytunk. Bár voltak olyan törekvéseink, hogy ezeknek az igényeinknek a már meglévő közösségben keressünk megvalósítási lehetőségeket, végül mégis új, külön úton indultunk el.

Az anyaközpontok modelljével és külföldi mintáival ismerkedve ráébredtünk, hogy ez az a működési forma, ami számunkra nagyon vonzó, és amire valódi szükséglet² mutatkozik lakóhelyünkön.

² Lakótelepünk népessége a 2001-es népszámlálási adatok szerint 15 362 fő, 8556 lakás van (<http://www.ksh.hu/apps/lcp.hnt2.telep?nn=29586>), melyek mérete kicsi, ezért a fiatal családok (25-30 évesek) és a nyugdíjas korosztály teszi ki a népesség jelentősebb részét. (forrás: http://www.mtafk.hu/konyvtar/kiadv/FE2001/FE20011-4_271-283.pdf) Az idősek szociális ellátottsága megfelelő volt, a fiatal szülők azonban nem kaptak megfelelő támogatást. A védőnőink leterheltek voltak, akkoriban 2-3 védőnői státusz üres volt. A családsegítőknek a nehéz helyzetben lévő anyák támogatása mellett a "problémamentes" esetekre nem volt kapacitásuk.

Az anyaközpont olyan hely vagy szerveződés, ami rendszeres találkozási lehetőséget biztosít a környezetében élő anyák számára abból a célból, hogy segítsék egymást saját és közösségük mindennapi problémáinak megoldásában. A résztvevők "második otthona", amit maguk irányítanak, az ott zajló tevékenységeket a tagok kezdeményezik és szervezik. Az anyaközpont programjai az anyáknak és az anyákról szólnak, akik általában gyermekeikkel együtt vesznek részt ezeken.

Hátrányos helyzetű területeken sokszor szociális feladatokat is ellátnak azzal, hogy az anyák pénzkereső tevékenységet alakítanak ki maguk számára úgy, hogy a közben a gyermekeik ellátásáról is közösen gondoskodnak. (Varróműhely, eladásra szánt termékek, képzés, mellette játszószoza gyermekfelügyelettel) Másutt inkább mentálhigiénés fókusszal működnek: a szabadidő közös eltöltése a céljuk, amivel a megszabadítják magukat-egymást a szeparációból eredő problémáktól. (Önsegítő-támogató csoportok, hobbi-klubok, tanulókörök)

Mivel az adott környéken élők kezdeményezései (igényei és erőforrásai) határozzák meg a működést, minden anyaközpont más és más. Keretei kellően lazák ahhoz, hogy bármilyen környezetben működőképes modell legyen, kialakítása és fenntartása szép közösségfejlesztői feladat.

Az akkori 3-4 lelkes kezdeményező első feladata az volt, hogy társakat találjon álma megvalósításához. Először találkozókat szerveztünk a látókörünkben lévő érdeklődő és aktív anyáknak, tisztáztuk közös céljainkat, majd őket is bevonva a további tennivalók kitalálásába, egy szélesebb kör megszólítására készültünk.

Az előttünk álló folyamat megtervezésben a már említett Írisz Családi Kör vezetője, Velencei Ágnes volt segítségemre, aki azóta is hol mentorként, hol drukkerként, hol együttműködő partnerként mellettem áll.

A helyi mozgalom indulásakor a József Attila-lakótelepi anyák fokozatosan aktivizálódtak, a közösség maga fejlesztette magát és lett egyre szervezettebb.

Ebben a folyamatban egyrészt egy szem voltam a láncban, önkéntes közösségi munkás és aktivista, másrészt időről időre kiléptem a sorból, hogy közösségfejlesztő eszközökkel katalizáljam és akkori tudásom (vagyis inkább megérzéseim) szerint szakmailag segítsen a folyamatot. Ezt a kettős, kicsit tudathasadásos szerepet valószínűleg minden önszerveződő csoportban felvállalja valaki, hiszen kell, hogy legyen, aki összefogja az aktuális tennivalókat és segít a jövő tervezésében. A lakótelepen én lettem az anyák körüli mozgások beindítója, kommunikációt kezdeményeztem, nyilvános beszélgetéseket szerveztem és facilitáltam, részvételre buzdítottam az ismerőseimet, igyekeztem lelkesíteni és inspirálni, felkelteni az érdeklődést az "anyaközpont-téma" iránt - tehát közösségfejlesztő munkát végeztem. Emellett az alakuló közösség egyenrangú tagjaként részt vállaltam a többi feladatból: horgolókört vezettem, dokumentáltam a közösség munkáját, plakátot nyomtattam és ragasztottam vagy éppen egy szabadtéri rendezvény szervezési folyamatait koordináltam. Ez a két szerep akkor teljesen jól megfér egymás mellett.

Az ekkor zajló közösségi beszélgetéseket még teljesen "öntudatlanul", pusztán a korábban tanárként használt módszertani eszköztáramra hagyatkozva vezettem. Szinte mindent, amit akkor tettem, öröklött szervezői vénám?, ösztönöm? által vezetve tettem, minden közösségfejlesztői előismeret nélkül.³ Utólag visszanézve nagy élmény azonosítani, hogy ezek a tettek mégis egy majdnem szabályos közösségfejlesztői folyamat lépései voltak. A Varga A. Tamás-féle 7 fázisú folyamat⁴ első 2 fázisánál jártunk: javában zajlott az aktivizálás - egyre több anyát sikerült bevonnunk, és megkezdtuk a helyzet feltárását - egyre többet beszélgettünk arról, mit változtatnánk meg, közösségi szolgáltatásokat vizionáltunk.

Lendületben

2014 szeptemberében a lakótelepi Állampolgári Részvétel Heti rendezvényen közel 40 kérdőívet⁵ töltöttünk ki a kisgyerekes anyákkal az esemény helyszínén és a közeli játszótéren. A kiértékelés-elemzés során információkat kaptunk a válaszadók szükségleteiről, késztetéseiről és arról, milyen szerepet vállalnának ők maguk a változtatások elindításában.

Az újabb közösségi beszélgetéseken már a kérdőív segítségével bevonzott anyák is részt vettek, együtt rangsoroltuk a feltároló feladatokat és igyekeztünk kitalálni a megoldásokat a problémákra.

A mindezzel egy időben jött pályázati lehetőség, mely a Norvég Civil Támogatási Alaptól származott, nagy lendületet és erős motivációt adott ahhoz, hogy komoly tervező munkába fogjunk. A kezdetektől mellettünk álló, inspiráló, támogató Novák Julianna által kapcsolódtunk a TAVAM hálózathoz⁶, ők vállalták, hogy biztosítják az induláshoz szükséges szervezeti háttérrel. Kitaláltuk, hogyan fogjuk létrehozni, megerősíteni és önálló, stabil lábakra állítani a József Attila-lakótelepi anyaközpontot. Leírtuk lépésről lépésre. Pályázatunk⁷ a közösségfejlesztő folyamat további fázisait sorakoztatta egymás után: feltárni

³ A József Attila -lakótelepi anyaközpont szervezése - a kezdetek

https://docs.google.com/document/d/1rHIDf0u8VH0j_9vr5PaDM18qYBi0ELt9ewm6Ciq8sOk/edit?usp=sharing 2018. május 25.

⁴ Varga, 1988

⁵ Anyaközpont kérdőív 2014

<https://docs.google.com/document/d/1iSirucF5x66FIHwONs5Qw7Nf05IEsewm6QCZjErJdlc/edit?usp=sharing> 2018. május 25.

⁶ Társaság a Várandósság és Anyaság Megszenteléséért <http://tavam.hu/> 2018. május 25.

⁷ Anyaközpont a József Attila-lakótelepen - NCTA-2015-11013-C-2015-01-17

<https://drive.google.com/file/d/0B3-g7PkhearZellJclRXUktPNmxJTkRuVFFMYklucVQ5bF9v/view?usp=sharing> 2018. május 25.

a szükségleteket, kitűzni a megoldandó feladatokat, közösségi megoldásokat keresni a problémákra, kapcsolatrendszer építeni és koordinálni a folyamatokat.

Megnyertük.

A projektnek köszönhetően 14 hónap! leforgása alatt több mint 20 fős önkéntes bázist építettünk, tagtoborzó kampányokat bonyolítottunk le, közösségi alapú szolgáltatások rendszerét hoztuk létre, egyesületet alapítottunk, levelezőlistát, Facebook csoportot és oldalt, honlapot készítettünk, kiterjedt kapcsolatrendszer alakítottunk ki környezetünkben, szerveztünk sok-sok sajtómegjelenést, jó pár emlékezetes rendezvényt, vásároltunk jó minőségű eszköz-állományt, kitaláltuk adománygyűjtő stratégiánkat és ingyen helyet szereztünk tevékenységeinkhez a Dési Művelődési Házban.

A pályázat megírása és lebonyolítása csapatmunkában zajlott, hatalmas erőket tudtunk mozgósítani. A korábbi tapasztalatok, a valódi szakmai támogatás hiánya és a megfeszített tempó azonban sok negatív hatást is magával hozott.

Sodrásban

Mivel minden előre ki volt találva, nemigen lehetett menet közben reflektálni a közben felbukkanó szükségletekre, nem tudtunk közösen tervezni, újratervezni. Az amúgy nagyon jól megtervezett közösségfejlesztő folyamat attól, hogy szigorú határidő, beszámolási és adminisztrációs kötelezettség társult mellé, számomra merev és nyomasztó keretté vált. Közösségfejlesztő szerepben alig volt lehetőségem munkálkodni: a projektben vállalt kötelezettségeinket robot üzemmódban teljesítettük, így eltűnt a spontaneitás, nem voltak bátorítandó kezdeményezések.

Közösségi munkás szerepem lett hangsúlyos, demokratikus működést támogató, ösztönző segítőből projektmanagerré kellett válnom. Ráadásul a rám nehezedő felelősség súlya és maximalizmusom miatt egyre több, más típusú feladatot is magamra vállaltam. Ennek az volt az oka, hogy fontos céloknak tekintettem, hogy ebben a megfeszített munkában ne csak számonkérő-ellenőrző funkciókat töltsék be, hanem "bajtársként" is jelen legyek.⁸

A frissen megalakult egyesületünk tagsága elnökké választott. Annak ellenére, hogy az egyesületi működést csak formaságnak tekintettük, egyre jobban szembesültem a vezetőként kapott elvárásokkal. Ez ellen sokáig

⁸ Lista azokról a feladatokról, amikért ebben az időszakban felelős voltam
https://docs.google.com/spreadsheets/d/1obtIS_AGkLHC06GXRQTHM7PKKEdPBpcDC14-ZFeZXTg/edit?usp=sharing 2018. május 25.

küzdöttem. Továbbra is kitartottam amellet, hogy egy női körhöz illően demokratikusan, konszenzussal meghozott döntésekkel kell működnünk, a tagság viszont már nem tartott igényt erre és nem is voltak meg ehhez a megfelelő módszereink. Döntéseink teljesen esetlegesen születtek meg, aszerint, hogy ki volt éppen a téma közelében a döntési időszakban. Néhányan felesleges tehernek érezték, hogy bele kell szólniuk, mások nehezményezték, hogy kimaradtak olykor.

Amikor észleltem az egyensúly megbillenését, elindítottam egy coach segítségével vezetett beszélgetéssorozatot.⁹ Ez volt az első alkalom, hogy külső segítséget kértünk, ekkor kezdtünk tudatosan gondolkodni arról, milyen működést látnánk ideálisnak anyaközpontunk számára. A folyamat során rátekintettünk szerepeinkre és tevékenységeinkre. A beszélgetéseink alatt megfogalmazódott, hogy a közösségnek vezetőre van szüksége.

A kapitányi szerepkörben engem jelöltek meg, amit most már el is tudtam fogadni. Ennek hatására egyre több olyan feladatot delegáltam másoknak, amit addig kötelességtudóan végeztem annak ellenére, hogy nem kötődtek ehhez a pozícióhoz. Szerepeim közötti hangsúlyok átalakultak: közösségi munkás helyett, ha kellett, közösségi vezetőként működtem.

Bénultan

A projektzárást követő megkönnyebbülést elégedetlenkedés, majd tanácstalanság váltotta fel: “Megcsináltuk, de jó ez így? Kellett ez nekünk? Hogy tartjuk majd életben ezt a hatalmas lényt, amit megszültünk?”¹⁰

Kívülről továbbra is prosperáló “nagyüzemnek” tűntünk az évi 300 megrendezett programunkkal, évi 10 nagyrendezvényünkkel, folyamatosan gyarapodó virtuális csoportjainkkal, megnyert pályázatainkkal, Civil Díjunkkal és nyilvánosság előtti szerepléseinkkel. De érezhetően csökkent a korábban elkötelezett önkéntesek aktivitása, és lelkesedése. Nem tudtuk kitalálni, hogyan tudnánk közösen döntéseket hozni, ezért a napi ügyekben én vittem a döntéshozó szerepet, távlati dolgokkal pedig nem foglalkoztunk. Nem fordítottunk gondot a további tervezésre (stratégia) és elhanyagoltuk szépen kiépített külső kapcsolatainkat.

⁹ Blogposztok a coaching folyamat összegzéséről <http://anyahajokozpont.hu/tag/coaching/> 2018. május 25.

¹⁰ Egy kis költői elmélkedés a kialakult helyzetről <http://anyahajokozpont.hu/metaforak/> 2018. május 25.

Befelé fordultunk, így is maradtunk majdnem 2 évig.

Nem volt jó a helyzet, de nem volt reménytelen. Kerestük a kiutat, és az végig nyilvánvaló volt, hogy továbbra is fenn akarjuk tartani anyaközpontunkat.

Társaim kezdeményezésére és általuk felváltva vezetve 3 közösségi beszélgetést tartottunk, ahol kommunikációnkat, döntéshozatali módszereinket, és az anyagiakhoz való viszonyunkat vizsgáltuk.

Kritikát fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy közösségi szolgáltatásaink elveszítették közösségi jellegüket. Hiányolták a kölcsönösséget, az egyenrangúságot, mások bekapcsolódását, a hozzájárulását. Egyre hangosabb lett a "csináljuk inkább csak magunknak" - nézeteket vallók kórusa. Ráműtötték a működés hibáira, viszont nem látszott, hogy van-e jobbító szándék, tenni akarás az eddigiek megkérdőjelezése mögött.

Ma már világos, hogy bár nehéz időszak vette kezdetét, fordulatot hozott ez a néhány őszinte alkalom. Visszakapta a társaság a magabiztosságát, kezdeményező erejét, visszatértünk a nyílt kommunikációhoz a "konyhában kibeszélések" helyett, rájöttünk újra a közös alapok fontosságára és arra, hogy sok időt kell rászánunk dolgaink rendezésére.

Én magamban folyamatosan elemezgettem a helyzetet. Figyeltem, mi hogyan alakul, és figyeltem, mi zajlik bennem.

Számonkérésnek vettem a kérdéseket, amikkel hozzám fordultak. Válaszlépként visszavettem a tempóból és hónapokon keresztül hagytam a dolgokat maguktól történni. Mivel nem tudtam, mit tegyek, tudatosan hátraleptem. Nem akartam az akkori bizonytalan állapotom miatt kárt okozni, így inkább a passzivitást választottam. A mindennapi ügymenetet koordináltam, igyekeztem a vezető szerephez tartozó feladatokkal foglalkozni. Vártam, nem kezdeményeztem, kitértem a jövőt firtató kérdések elől. Nemigen hoztam önálló döntéseket: amiről tudtam, hogy megosztó lehet, azt alapból elutasítottam, másokat az egyesület 3 tagú elnökségében vitattunk meg, ahol pedig elkerülhetetlen volt, minden részletkérdésről megszavaztattam a teljes csapatot.

Önvizsgálatban

A beszélgetések hatására és a többiek biztatására aztán újra felvállaltam a kezdeményezést és egy szervezettefejlesztő folyamatot találtam ki, melynek célja az volt, hogy átláthatóvá váljanak a szervezeten belüli folyamatok, legyenek újra közösen

megfogalmazott célok és alapelvek és kialakítsunk végre egy használható döntéshozatali protokollt.

Önvizsgáló szándékkal összeállítottunk egy kérdőívet, melyben az egyesületi tagok és önkénteseink nyilatkoztak az aktuálisan futó programjaink és tevékenységeink fontosságáról, valamint saját jövőbeli szerepvállalásunkról.

A kérdőív egy részének tanulságait közvetlenül át tudtuk vinni a mindennapi működésbe, a kiértékelés segített abban, hogy lássuk, mi az, amit meg szeretnénk és meg tudunk valósítani, kikkel és hogyan kell hozzáfognunk. Megtudtuk azt is, még mindig sokan vagyunk, akik tettekkel és felelősségvállalással szeretnének hozzájárulni a fenntartásához. Nem tudtuk viszont, hogy mit kezdjünk ezzel. Nem láttuk át, kinek mi lehet a szerepe, konkrét feladata, hogyan álljunk a vezetői státuszhoz, és nem jutottunk előbbre a mindenki számára közös alap újragondolásában.

Mégis bizakodással töltött el, hogy újra összekovácsolt minket a közös gondolkodás.

Emellett az is segített, hogy kicsit kifelé fordítottam a figyelmemet, és elmentem képzésekre, részt vettem a KöFe és a CK által szervezett nyári egyetemen, ahol szakmabeliekkel ismerkedtem. Nagyon jó, támogató közösségbe kerültem, akik biztosítottak arról, milyen fontos, amit teszünk és bíztattak, hogy ki fogunk lábalni a helyzetből.

Attól, hogy velük beszélgettem és elkezdtem végre szakirodalmat olvasni, megértettem, hogy olyan folyamaton megyünk keresztül, ami minden közösség életében lezajlik. Beláttam, hogy olyan elakadásban vagyunk, amin nem fogunk tudni saját erőből túllépni, és hogy ennek megoldásához nem szégyen segítséget kérni.

Azt is megtudtam, hová fordulhatok ezért.

2017 szeptemberében elvonultunk egy hétvégére a kunbábonyi Civil Kollégium szervezetfejlesztő képzésére.

Itt végre megszületett néhány nagy felismerés, külső segítséggel rá tudtunk nézni működésünkre, kimondódtak fájdalmas, de fontos mondatok, kicsit mindenki újradefiniálta saját szerepét a szervezetben és sikerült pár témában konszenzusos döntést hoznunk.

Újratervezésben

Hazatérve bevezettünk egy új fórumot, ahol havonta egyszer szervezeti ügyeinket tárgyalni gyűltünk össze.

Rájöttem, hogy ebben az intenzív időszakban nem fogok tudni a “kint is vagyok, bent is vagyok” elv szerint a megfelelő feladatokra koncentrálni. Ezeknek a beszélgetéseknek emiatt már csak az előkészítésében vállaltam aktív szerepet, a facilitásra mindig mást kértem fel, hogy résztvevőként a témára és ne a levezető feladatokra kelljen figyelnem.

Ráérezve a külső segítség hatékonyságára, egyre több felől hívtam magunk közé és magam mellé fejlesztőket. Az ő külső nézőpontjuk, célzott kérdéseik által tisztábban láttam már a tennivalókat.

Tudatosodott, hogy most az a dolgom, nyilatkozzak vezetőként arról, hogyan képezem a szervezet jövőjét. Megfogalmaztam a magam szerepvállalását, nyilvánosságra hoztam terveimet és meghúztam a határait.

Közösen pedig elhatároztuk, hogy egyesületi szintre fogjuk vinni a döntéseink meghozatalát, rendbe szeretnénk tenni az anyagi vonatkozásokkal kapcsolatos felelősségi köröket és szeretnénk a jelenleg egy kézben lévő vezetést többfelé osztani.

Nem az a célunk most sem, hogy egy merev keretet és hierarchikus rendet erőltessünk magunkra, de szeretnénk 2018 júniusára döntést arról, hogy az egyesület milyen irányban folytatja életét.

Ezek olyan szándékok, amelyek fontosságában egyetértettünk.

A tettek mezején

A szervezetünkön belül zajló átalakulás a konkrét cselekvések szintjére 2018 januárjában ért el.

A konszenzussal meghatározott lépések konkrét megvalósítása már gyorsan zajlott. Az egyesület vezetősége új választást kezdeményezett. Alapszabályt akartunk módosítani, hogy 3 helyett 5 tagú vezetőséggel dolgozhassunk tovább. Jelölteket kellett állítani, ehhez sok-sok négy szemközti beszélgetést lefolytatni, motiválni az embereket az ebben való részvételre, szerepvállalásra. A közgyűlés előkészítése közös munka volt, így mire összeült, nemigen volt vitatandó kérdés, a napirendi pontokat gyorsan végigvettük.

A választás 2018 márciusában rendben lezajlott.

Újraválasztott elnökként az új vezetőséggel megkezdendő közös munka előtt fontos feladat volt a régiiek méltó és békés elengedése.

Bár tevékenységem azóta is szerteágazó, jelenleg a szervezet fejlesztését tartom a legfőbb feladatommak. A megalakuló új elnökség

munkájában már tudatosan ezzel az attitűddel veszek részt, ami érdekes tanulságokat hoz. Itt nem okoz nehézséget a vezetői szerepem párhuzamos jelenléte, mivel ebben a feladatban, az új struktúra kialakításában ennek nincs jelentősége.

A vezetőségi munka megszervezése során legfőbb dolgom a koordináció, a kommunikáció kezdeményezése és a részvétel a közös tevékenység meghatározásában, elsősorban információkat nyújtok és a stratégiák és taktikák fejlesztését segítem. Igyekszem ösztönzően segíteni az elnökségi tagokat, hogy mielőbb meg tudják határozni saját szerepüket a szervezetben. Átadom a fejlesztőként eddig megszerzett tudást. Várom és támogatom önálló kezdeményezéseiket. Folyamatosan reflektálok a történésekre és őket is erre biztatom. Várható, hogy a helyzet megkívánja majd, hogy újra és újra visszalépjek a "körön belülre" és tagként/vezetőként vegyek részt bizonyos döntések meghozatalában. Ezekben az esetekben külső fejlesztő behívásával tervezem megsegíteni a nehezebb témák tisztázását.

Miközben a vezetőségi munka alakul, az Anyahajó dinamikus működésének biztosítása, az önkéntesek motiválása, a kapcsolattartás együttműködő partnereinkkel és a részvétel lakókörnyezetünk egyéb ügyeiben is folyamatos jelenlétet kíván.

A helyzettől függ, hogy a következő területeken közösségfejlesztőként vagy közösségi vezetőként működöm közre. Szerepeim a különböző feladataim által meghatározottan napról napra, sőt néha percről percre változnak:

Hozzám futnak be az új kezdeményezések - az anyák ötletei és a külső partnerek megkeresései. Ezeket közvetítem az elnökség felé, hogy ott döntsük el, illeszkedik-e alapelveinkhez, befogadjuk-e vagy ne.

A mindennapi programszervezés, lebonyolítás és kommunikáció a közreműködésem nélkül megy. A szervezői megbeszéléseken koordinálok és követem önkénteseink munkáját, mentorként, tanácsadóként működöm mellettük.

Hogy újabb tagokat érjünk el, ismerkedő beszélgetéseket vezetek, ahol amellet, hogy megismertetem a betérőket az anyaközpontok jelentőségével, rákérdezek saját késztetéseikre is. A csatlakozók közösségbe integrálódását segítem.

Foglalkozom hálózatépítéssel, lakóhelyünkkel, az anyasággal és a civilséggel kapcsolatos műhelymunkákon, országos találkozók, tanulmányutakon veszek részt.

Kapcsolatszervezőként, szükség esetén konfliktuskezelőként tárgyalok a működési helyünket biztosító Dési Művelődési Ház dolgozóival.

Intézem az egyesület adminisztratív közelezettségét.

Képviselem a szervezetet nyilvános eseményeken és a sajtóban.

Az anyák, akikkel együtt dolgozom, nagy lelkesedéssel, a legjobb tudásukkal, szabadidejüket rászánva működtetik anyaközpontunkat. Ritkán jut el hozzájuk a külvilág elismerése. Mióta megfigyeltem, hogy ha magunkról beszélünk, főleg hibákat, hiányosságokat sorolnak és lekicsinylik saját szerepüket a működtetésben, nagy figyelmet fordítok arra, hogy növeljem az önbecsülésüket. Minden alkalmat megragadok, hogy közvetítek nekik, legyenek büszkék arra, amit elértek.

Akkor érzem úgy, hogy igazán része vagyok a közösségnek, ha egyszerű közösségi munkásként is rendszeresen vállalok feladatokat. Ezért időről időre programokat kezdeményezek, szervezek és vezetek.

Változóban

Már képes vagyok az általam vezetett közösség céljai mellett szem előtt tartani a közösségfejlesztés mindenkori célját: hogy képessé tegyük a közösség tagjait arra, hogy közösen tegyenek saját ügyeik ügy érdekében.

Figyelem a közösség által megfogalmazott igényeket, de nem törekszem azok azonnali kiszolgálására, nem állok a mozgalmak élére, csak támogatom a törekvéseket, hogy megvalósulhassanak.

Már nem fejezek be mások által elkezdett dolgokat.

Már nem látom hibának, ha másképp valósul meg valami, mint ahogy elképzeltem. Nem érzem kudarcnak, azt sem, ha egy próbálkozás teljesen félresikerül. Igyekszem a társaimban is tudatosítani, hogy egy közös tanulás részesei vagyunk, és a sikertelen akciók is előre visznek minket.

Tudatosan, stabilan

Az Anyahajó elmúlt 4 évét végigkövetve beigazolódott, amit a szakirodalom ír: a kezdő lökés megadása után háttérbe szorult a közösségfejlesztő szerepe. Ha nem lett volna otthon a terepen, haza is mehetett volna. De a problémás időszakokban nagy szükség lett rá újra. Aztán amikor a konfliktusok és a nehézségek megsokasodtak, már nem tudott segítő szerepben működni, hisz a közösség tagjaként maga is segítségre szorult.

Most, amikor béke van, a dolgok rendben mennek, megint jól megvagyunk közösségfejlesztő nélkül, hisz a tagok elsajátították a közösségi működésmódokat.

Az Anyahajó Egyesület - Anyaközpont és családi kikötő a József Attila-lakótelepen¹¹ Magyarország második, Budapest első közösségi alapon szerveződő anyaközpontja stabilan "üzemel". Egy erős civil szervezetet hoztunk létre, ahol folyamatosan lehetőséget teremtünk a közösségi tanulásra. Részvételre buzdítunk, csapatban dolgozunk, képessé váltunk a közösségünk igényeinek megfogalmazására, érdekeink képviselésére.

Tudjuk, hogy milyen hiányt tölt be működésünk, létezésünk bizonyítja, hogy egy közösség képes kezébe venni sorsát és változásokat előidézni. Működésünk maga a közösségfejlesztés: az intézmény, amit létrehoztunk, lehetőséget teremt arra, hogy az anyák bekapcsolódjanak, és stabil kereteket ad, hogy kezdeményezéseikből tettek és megoldások legyenek: akciók, szolgáltatások, közös élmények vagy rendszeres események programpalettánkon.

Az elmúlt pár hónapban folytatott tanulmányaim, folyamatos önreflexióm, majd e vissztekintés megírása hozzásegített, hogy rálássak, hogyan működik a közösség, amit vezetek és hogyan működöm én magam a saját közösségemben.

Érdekes volt ránézni, miért kellett a közösségi munkás szerepből újra és újra kilépve közösségfejlesztőként előállni, hogy mikor milyen intenzitással és milyen területeken volt szükség erre a hozzáállásra. Kiderült, hogy minél szervezettebbé vált közösségünk, és minél több feladatot láttam el a közösségi munkásként benne, annál nehezebb lett a kezdetben jól működő kettős szereposztásban megfelelni. Megfigyeltem, hogy közösségfejlesztőként azokban a szerepekben tudok jelen lenni, ahol távolságot tudok tartani a konkrét ügytől, amiről szó van. Rájöttem, hogy ez ritkán van így, hiszen saját ügyem a József Attila-lakótelepi anyák és az anyaközpontok minden ügye.

Tudom, hogy feladattól függően váltogathatom, sőt váltogatnom kell a szerepeket.

Tudom, hogy melyikhez miért nyúlok.

Megfogalmaztam, mi a célom és a dolgom.

Tudom, hogyan csináljam.

Valóban nem, vagy csak kivételes esetekben lehetek közösségfejlesztője saját közösségemnek, de lehet célom az, hogy közösségfejlesztő szemléletű vezetőként dolgozzam benne.

Ha nem is leszek próféta a saját hazámban, még prófétálhatok olykor...

¹¹ <http://anyahajokozpont.hu/> 2018. május 25.

Szakirodalom:

Peter Baldock: A közösségi csoportok fejlődése és a közösségi munkás szerepe. In: Közösségi munka. Szöveggyűjtemény. Vál. Varga A. Tamás, szerk. B. Vörös Gizella. Közösségfejlesztők Egyesülete, Bp. 1993.

W.W. Biddle – L.J. Biddle: A közösségfejlesztési folyamat. Országos Közművelődési Központ, Budapest, 1988.

Alison Gilchrist: A közösségi munkás szerepei. In: Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak Parola füzetek Közösségfejlesztők Egyesülete Bp. 2005.

Izzy Terry: Konfliktus a csoportokban. In: Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak Parola füzetek Közösségfejlesztők Egyesülete Bp. 2005.

Varga A. Tamás - Vercseg Ilona: Közösségfejlesztés. Budapest, 1998. Magyar Művelődési Intézet

Vercseg Ilona: Közösség és részvétel. Budapest, 2011. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület

Vercseg Ilona: Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest. / Parola füzetek